

Cyfarfod	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	5 Hydref, 2023
Teitl	Toiledau Cyhoeddus
Aelod Cabinet	Y Cynghorydd Berwyn Parry Jones
Swyddogion Cyswllt	Steffan Jones, Pennaeth Adran Priffyrdd, Peirianeg a YGC Amanda Murray, Rheolwyr Asedau Bwrdeistrefol
Pwrpas	Cyflwyno diweddariad ar y Gwasanaeth Toiledau Cyhoeddus ac i dderbyn sylwadau ac adborth ar y cynnwys.

1. Cefndir

- 1.1 Ers yr argyfwng Covid, mae cynnydd sylweddol wedi ei weld yn ddefnydd toiledau cyhoeddus y Sir. Mae rhan helaeth o'n safleoedd yn rhan o hen stoc fwrdeistrefol sydd heb eu dylunio i ymdopi â'r nifer uchel o ddefnyddwyr, anghenion cydraddoldeb ynghyd â disgwyliadau o ased modern.
- 1.2 Cynigir dewisiadau o fewn yr adroddiad yma er mwyn mynd i afael a'r pryderon sydd wedi codi ynghyd a rhoi sylw i her ariannol sydd yn wynebu'r Gwasanaeth wrth eu cyflwyno.
- 1.3 Cytunodd Llywodraeth Cymru i fabwysiadu Bil Iechyd y Cyhoedd (Cymru) yn ôl yn 2017. Nod cyffredinol y ddeddfwriaeth yma oedd sicrhau bod pob awdurdod lleol yng Nghymru yn asesu anghenion eu cymunedau o ran darpariaeth toiledau cyhoeddus.
- 1.4 Yn unol â'r cyfrifoldebau yma, lluniwyd Strategaeth 'Toiledau Lleol Gwynedd' ym mis Mai 2019 (Gweler Atodiad 1). Mae'n amserol i adolygu'r Strategaeth bresennol gan asesu ei addasrwydd a pherthnasedd i anghenion y Cyngor ac anghenion ein Cymunedau erbyn heddiw.
- 1.5 Mae dros 4 mlynedd ers i'r strategaeth Toiledau Cyhoeddus presennol gael ei fabwysiadu. Y prif newidiadau ers cyhoeddi'r strategaeth yw ein Cynllun Partneriaethau Cynghorau Cymuned a Thref, cynllun drysau talu, cynnydd mewn costau cynnal a chadw a'r gofynion newydd yn narpariaeth ein cyfleusterau.
- 1.6 Bydd angen cyflwyno adroddiad cynnydd interim ynglŷn ag addewidion y Strategaeth ger bron y Cabinet cyn Tachwedd 2024. Bydd y dewisiadau sy'n cael eu cyflwyno fel rhan o'r adroddiad yma yn elfen bwysig o'r Strategaeth i'r dyfodol.
- 1.7 Yn ôl yn 2017, yn dilyn ymarferiad Her Gwynedd, ac i gyflawni toriad o £244,000 yn y Gwasanaeth, gwirededwyd Cynllun Partneriaethu Cynghorau Cymuned a Thref er mwyn cadw'r mwyafrif o doiledau cyhoeddus y Sir yn agored.
- 1.8 Mae gan y Cyngor 61 toiled cyhoeddus yng Ngwynedd sydd, o ran niferoedd, y ddarpariaeth uchaf yng Nghymru sy'n cael ei reoli gan Awdurdod Lleol. Gwelir Atodiad 2 ar gyfer rhestr o'r holl doiledau cyhoeddus, eu lleoliadau, os yw'n doiled sydd ar agor drwy'r flwyddyn neu yn dymhorol ac os oes darpariaeth codi ffi am fynediad.

1.9 Ers sefydlu'r Cynllun Partneriaethau, sefydlwyd cytundebau gyda'r Cynghorau Cymuned a Thref er adlewyrchu eu hymrwymiad i'r Cynllun, ond hefyd gytundeb i'w cyfraniad at y gost o gyflwyno'r ddarpariaeth. Sut bynnag, ar yr adeg, nid oedd cyfeiriad i gynnwys chwyddiant o fewn y ffi flynyddol wedi ei adlewyrchu yn y cytundeb. Bwriad y Gwasanaeth o hyn allan yw cyflwyno chwyddiant i'r ffi flynyddol.

2.0 Yn ôl yn 2010, cyflwynwyd trefn drysau talu o fewn 5 toiled cyhoeddus yng Ngwynedd. Y ffi gyfredol ar gyfer mynediad i'r toiledau yw 20 ceiniog a rhestrir isod y toiledau sydd â'r ddarpariaeth drysau talu:

- Caernarfon x2
- Dolgellau
- Porthmadog
- Pwllheli

2.1 Mae Atodiad 3 yn amlygu costau rhedeg y drysau talu, incwm o'r drysau, eu targed incwm a'i gwir incwm.

2.2 Mae nifer o broblemau ynghlwm â'r drysau yma, sef:

- Mae'r peiriannau eu hunain wedi cyrraedd diwedd eu hoes, ac nid oes modd archebu darnau i'w trwsio
- Mae'r gwasanaeth yn wynebu achosion o fandaliaeth reolaidd sydd yn amharu ar weithdrefn y drysau talu
- Mae'r gost o gasglu'r arian parod yn uchel ac nid oes modd talu'r ffi mewn unrhyw ffordd arall o fewn y gyfundrefn bresennol.

2.3 Yn unol, mae'r Gwasanaeth yn edrych ar yr opsiynau canlynol:

Opsiwn	Disgrifiad
1	Diddymu'r ddarpariaeth codi ffioedd yn gyfan gwbl o'r 5 toiled cyfredol a amlygir.
2	Parhau gyda'r drysau talu o fewn y 5 toiled cyhoeddus cyfredol gan amnewid y drysau talu i dechnoleg o beiriannau sy'n derbyn taliadau di gyffwrdd ac arian parod.
3	Ehangu ar y ddarpariaeth o ddrysau talu ffi mynediad.

2.4 Gwella delwedd yr ased a chyfarch disgwyliadau defnyddwyr – Mae'n bwysig nodi bod ein cyfleusterau cyhoeddus yn cyfrannu tuag at nod llesiant y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 sef 'Cymru o gymunedau cydlynus' sy'n canolbwyntio ar greu cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel.

2.5 Mae cyflwr ein toiledau cyhoeddus, yr is-strwythur a seilwaith cyrchfannau twristiaeth arfordirol wedi'i gofnodi fel prif flaenoriaeth strategol a buddsoddiad sirol yn yr ymgynghoriadau a gynhaliwyd gan yr Awdurdod yn 2021/22 gydag arweinwyr cymunedol a busnes yn llunio blaenoriaethau strategaeth ymwelwyr cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035 a Chynllun Adfywio 2035 Cyngor Gwynedd.

- 2.6 Mae'r Gwasanaeth wedi manteisio ar gyfleoedd grantiau blaenorol e.e. (eleni roeddem yn llwyddiannus yn derbyn £135,860 drwy'r gronfa 'Pethau Pwysig' er mwyn uwchraddio 4 toiled yng Ngwynedd).
- 2.7 Serch hyn, wrth edrych ar gyfarch disgwyliadau'r cyhoedd a gwella delwedd stoc o 61 toiled, bydd y Gwasanaeth yn cyflwyno bid am arian i gyfarch a gwella ansawdd y stoc o doiledau cyhoeddus.
- 2.8 Pe bydd y bid yn llwyddiannus, yr ydym yn ffyddiog y byddem yn gallu cyflwyno newidiadau i'r asedau i sicrhau ein bod yn cyrraedd disgwyliadau defnyddwyr.

Gwelir y math o welliannau y byddem yn awyddus eu cyflwyno:

- Darparu biniau glanweithiol yn nhoiledau merched a dynion yn unol â gofynion cydraddoldeb
 - Mewnosod goleuadau ynni-ffeithlon LED newydd
 - Gwell darpariaeth o gyfleusterau golchi a sychu
 - Darparu sestonau a seti toiled newydd
 - Codi safon fewnol y safle drwy gyflwyno teils llawr gwrthlithro
 - Gosod paneli solar
- 2.9 O dderbyn adborth Aelodau'r Pwyllgor Craffu, bydd y Gwasanaeth yn mynd ati i ddatblygu cynllun gweithredu, gyda'r bwriad o gyflwyno adroddiad i gyfarfod o'r Cabinet yn y flwyddyn newydd.